

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NR. 118, SEPTEMBER 2019

ISSN 1395-6744

NYT FRA LOKALHISTORIEN

UDGIVET AF LOKALHISTORISK SELSKAB FOR BRØNSHØJ, HUSUM OG UTTERSLEV

Ejendommen Bispebjerg Terrasser fik sin vildgås, der blev indviet med stor festivitas den 17. september 2004. foto hbs.

NYT FRA LOKALHISTORIEN udkommer fire gange om året. Eftertryk er tilladt efter aftale og med kildeangivelse. Bladet modtager meget gerne indlæg fra medlemmerne, men redaktionen påtager sig intet ansvar, hverken for indhold eller for korrektur.
Redaktion: Bo Öhrström (ansvarshavende).

Indhold

Vildgåsen – af Irene Hjelmsslund	3
Four Jacks – af Yrsa Holm Kristensen	5
Ole Madsen – af Svend Ole Nielsen	10
Besøg i Grøndalsvænge - en smuk dag i august	14
Faktatorvet eller Dan Finks torv? – af Merete Pedersen	16
Ny bog! HUSUMBOGEN af Helge Baun Sørensen	21
Arrangementer og møder	22
MobilePay – nyt nummer til betalinger 324850	23
Har du husket at betale kontingent for 2019/2020?	23
Åbent i Lokalhistorisk Arkiv alle torsdage kl. 18:00-20:00 helligdage og skoleferier undtaget	23
Adresser	24

Vildgåsen

af Irene Hjelmsslund

Ejendommen Bispebjerg Terrasser er opført 1941-1942 og beliggende Frederiksborgvej, Rådvalsvej, Bispebjerg Parkalle og Tonemestervej.

Da ejendommen fejrede 50-års jubilæum i 1992, havde den selvfølgelig en ønskeseddel – ikke vin, blomster og chokolade, men KUNST. Derfor stod der på ønskesedlen, at ejendommen ønskede penge til køb af kunst, og i den forbindelse var oprettet en bankkonto til frivillige bidrag.

Der blev samtidig oprettet et kunstudvalg blandt beboerne, der kom til at bestå af Norbert Falkenstrøm og undertegnede (Irene Hjelmsslund).

Først skulle vi finde ud af, hvilken slags kunst det skulle være, og efter at have diskuteret mange muligheder, blev vi til sidst enige. Da ejendommen ligger lige ved Utterslev Mose, skulle det selvfølgelig være skulpturen af en vildgås, ca. 2 meter høj og ca. 3 meter lang, og placeres på en sokkel på plænen mellem Frederiksborgvej og Rådvalsvej.

Dernæst skulle vi finde en kunstner til opgaven, og efter megen søgen, fandt vi ham på Bornholm, nemlig Jens Jacob Jensen, kaldet Sabber. Vi kontaktede ham, og han var med på ideen. Han lavede udkast og en lille model af vildgåsen og prisoverslag – ca. kr. 250.000,-.

Nu vidste vi, hvad vi havde at gå efter, og da der var kommet ca. kr. 10.000,- ind på fødselsdagskontoen, kunne vi nu gå i gang med at søge fonde til de resterende ca. kr. 240.000,-. Det kunne vel ikke være så svært, men vi blev klogere. Nogle fonde var positive, men ville som betingelse have en form for garanti, f.eks. at andre fonde allerede havde bevilget et tilstrækkeligt stort beløb.

En dag læste Norbert en yderst interessant artikel i Politiken. Den drejede sig om en fond, der blev oprettet i 1967 i anledning af Københavns 800-års jubilæum. Vi sendte straks en ansøgning til rådhuset, og ved et møde derinde præsenterede vi den lille model samt de forskellige tegninger og budgettet. Til vores store glæde var de interesserede, og Sabber kunne nu gå i gang.

Alt var nu i orden, vi havde taget højde for alt, hvad tænkes kan – men – vi havde glemmt at tage misteltenen i ed. I juni 1997 kom Sabber ud for en meget alvorlig ulykke, og blev aldrig rask igen.

Forfra igen. Nu skulle vi finde en anden kunstner, der selv havde et forslag til en vildgås og ikke byggede videre på Sabbers arbejde. I mellemtiden forsinkede mere sygdom projektet, tiden gik, men især Norberts enorme stædighed fejlede

ikke noget, og endelig 1998 fik vi kontakt med keramikeren Julie Høm i Gudhjem på Bornholm.

Julie Høm er uddannet på Kunsthåndværkerskolen i begyndelsen af 1960'erne og repræsenteret på en lang række kunstmuseer både i indland og udland. Hun indvilligede i projektet, og så gik hun i gang med vildgåsen.

Skelettet blev lavet i rustfrit stål, armeret med galvaniseret kyllingetråd og oversprøjtet med fiberbeton, derefter begyndte det store arbejde med at fremstille de forskelligt formede og farvede stentøjskakler, der efter brændingen skulle mures på skulpturen. Vildgåsen blev lavet i Julie Høms værksted på Bornholm og transporteret på ladvogn til Bispebjerg, hvor den blev løftet på plads af en kran – hvorfor? – den vejer lidt over 1 ton.

Julie Høm og Norbert Falkenstrøm fra indvielsen af Vildgåsen den 17. september 2014. Fra Bispebjerg Lokal TV.

Takket vær Julie Høms enestående arbejde samt finansiering af Københavns Kommune, Samvirkende Boligselskaber, ejendommen og fødselsdagsgaven lykkedes det. Efter lidt over 10 år fik ejendommen sin vildgås, og den blev indviet med stor festivitas den 17. september 2004.

& & &

Four Jacks

af Yrsa Holm Kristensen

Jeg boede på Mesterstien i min barn- og ungdom, det er en sidegade til Rentemestervej. i en bebyggelse, der hedder "Mønten". Bebyggelsen består af 8 huse, der ligger fra Smedetoften og helt op til Sokkelundsvej på Utterslev Torv.

I nr. 2 på 1. sal boede Lonnie Hermansen med sine forældre og lillebror Birger - Lonnie var nogle år ældre end mig, og Birger var et år yngre. Lonnie var servitric i en restaurant, der hed "Belvedere", som lå i Sjællandsgade nr. 2 - en sidegade til Nørrebrogade. Det var ikke nogen skønhedsåbenbaring men et almindeligt sidegadeværtshus. Man gik ind ad en dør, der havde et rundt kikhul, hvor dørmanden stod og kiggede ud. Der var altid en lang kø udenfor sent på aftenen, men vi kunne altid komme ind, fordi Lonnie var ansat. Der var en trappe op til første sal, hvor Lonnie stod i baren, der lå lige til højre. når man nåede op. "Belvedere" blev senere til "Granada".

Det var svært at komme ind nogen steder om aftenen, der var altid lang kø udenfor dørene. men fordi Lonnie var servitric i "Belvedere" kunne vi altid komme ind dér af dørmanden, fordi vi kendte hende og Bent. Lonnie kom sammen med Bent Werther, og han var flyttet ind hos Lonnie i Mesterstien. Han sang og spillede på forskellige natklubber, restauranter og sideværtshuse bl.a. "Belvedere", "Granada" og "Eldorado". Det var i perioden, før "Four Jacks" blev dannet.

"Belvedere" ("Granada")

"Eldorado" lå overfor "Belvedere" i Sjællandsgade nr. 3.

Starten på sanggruppen "Four Jacks" tog for alvor sin begyndelse i efteråret 1956 og bestod af Poul Rudi, Otto Brandenburg, Bent Werther og John Mogenssen, og de havde deres første offentlige optræden i 1957 på TV. Det forvandlede "Four Jacks" fra fire amatørsangere til landets største og første boyband i 1957.

Poul Rudi (nr. 1 knælende fra venstre) var tekstiltrykker, John Mogensen autoelektriker, Otto Brandenburg tegner. Kun Bent Werther, stående til venstre på billedet, var sanger. De agtede i starten at beholde deres faste jobs, mens de afventede publikums dom.

Bent Werther flyttede ind hos Lonnie på Mesterstien, og der kom så også barnevogn til – det var sønnen Michael, der blev født den 28. december 1958. Han blev døbt Michael Falch Hermansen den 24. maj 1959 i Utterslev Kirke. (Han fik ændret navnet til Michael Falch Werther). Senere fik de også datteren Susan. Bent havde været gift tidligere og havde i forvejen 3 børn.

Bent og Lonnie i stuen på Mesterstien

Otto Brandenburg var blevet bidt af rock'n'roll, da han første gang hørte Elvis, så det førte til, at han (som den første) forlod "Four Jacks" allerede i 1958, og han blev så erstattet af James Rasmussen.

De indspillede:

Åh Marie, a ve hjem te dig, som solgte over 100.000 grammofonplader og Mandalay, Tom Dooley samt mange flere, som alle blev store hits.

Fra venstre ses John Mogensén, Poul Rudi, Bent Werther og James Rasmussen

James Rasmussen kendte jeg fra den tid, hvor jeg kom på vandrehjem samt også fra min tid på skøjtebanen i "Brønshøjparken", hvor man om vinteren sprøjtede den store græsplæne over med vand, så man kunne løbe på skøjter.

Dengang fik han et lille band sammen med 4 andre. De spillede i Brønshøj-Husum ungdomshus, der lå på Frederikssundsvej 159 lige ved Brønshøj Torv. Gennem en port i forhuset gik man ind til opgangen og op ad trapperne til første salen, hvor klubben lå. Jeg kom der sammen med min skolekammerat Kirsten. Vi spillede bordtennis, og vi lærte også dér at danse jitterbug.

BRØNSHØJ-HUSUM UNGDOMSHUS
FREDERIKSSUNDSVEJ 157-159 . TELF. BELLA 8498

1954-55
Medlemskort nr. 522

I 1950erne og 60erne var ungdomshuset "in", og mange andre kendte grupper spillede op til dans bl.a. spillede The Hitmakers og The Clifters der i 60erne. Søndag aften var den store danseaften, hvor ungdommen mødtes.

"Four Jacks" blev en stor succes. Jeg husker Poul Rudi altid kom kørende i sit store flagskib af en bil – en stor åben vogn – når de skulle samles på Mesterstien.

Det var så ikke altid, at Bent Werther var klar, han var ind imellem slet ikke kommet hjem fra aftenen før, så var det "alle mand" ud og lede. Der blev drukket tæt i de år, hvor "Four Jacks" eksisterede.

Gustav Winckler var også en sanger, der kom på Mesterstien, så det var en gade med sang og musik.

Der blev uenighed om stilen i "Four Jacks", og et par stykker i gruppen ville hellere sidde på et værtshus, så Rudi følte ikke, at de tog det seriøst nok. Poul Rudi ville meget gerne have "Four Jacks" ud i den store verden, men John Mogensen og Bent Werther skulle ingen steder: "Vi har succes her i Danmark og her bliver vi".

I 1964 endte det så med, at Bent Werther forlod gruppen med en solokarriere for øje, men gruppen fortsatte med skiftende nye medlemmer. Bl.a. blev Bent Werther erstattet med Erik Aae Jensen, men et års tid senere gik "Four Jacks" i opløsning.

Bent Werther fik succes med "Gabrielle" i 1965, men ellers holdt det hårdt. Han kom lige som de andre "Jacks" ud i en større nedtur sidst i 1960'erne - både rent karrieremæssigt men også helbredsmæssigt. Det vilde liv i "Showbiz" med for mange øl havde taget hårdt på Bents helbred. Han fik dog hjælp af Gustav Winckler, som blev hans producer, og med hvem han optrådte på TV med "Bugtalersagen" i 1966, som blev en succes. Han var nu også flyttet fra Lonnie.

I årene 1967/68 var han syg og havde flere indlæggelser på hospitalet. Han blev dog rask nok til at optræde, så han genoptog samarbejdet med Gustav Winckler. Han havde mødt Jonna, som han var flyttet sammen med.

Duoen Gustav og Bent blev en succes i Bents sidste leveår. Bent Werther døde den 24. juni 1973 kun 40 år gammel efter et hårdt liv med for meget alkohol.

John Mogensen fik stor succes som sangskriver f.eks. "Sidder på et værtshus" indspillet af Liller og Papa Bue i 1968, men han slog også igennem som solosanger i begyndelsen af 1970'erne og opnåede en enestående succes. Bl.a. kan nævnes "To mennesker på en strand", "Så længe jeg lever", "Ensomhedens gade nr. 9" og "Der er noget galt i Danmark". John Mogensen var også den kreative drivkraft bag "Four Jacks". John Mogensen døde pludselig den 10. april 1977 kun 48 år gammel også efter et hårdt liv med alkohol.

Poul Rudi arbejdede som sælger i Danmark i nogle år. I 1973 udvandrede han til USA og fik et job med at sælge danske møbler. Han boede i San Diego i Californien og arbejdede igennem årene som handelsmand.

James Rasmussen flyttede også til USA i midten af 1960'erne, efter at "Four Jacks" var gået i opløsning. Han udgav efter tiden med "Four Jacks" et par soloplader uden den helt store succes. Men efter han kom til USA, fik han stor succes men gik også ned med flaget på grund af alkohol. I 1978 vendte han tilbage til Danmark, hvor han så blev afalkoholiseret, som han selv har udtalt det. James Rasmussen blev gift med Gitte, og de bosatte sig i Brønshøj. Gitte havde tre børn fra sit første ægteskab.

Den sidste, der stadig er i live fra "Four Jacks", er James Rasmussen. Han har rundet de 80 år men er stadig i fuld fart som solist.

Gittes ene datter fik en datter med Bent Werther og Lonnies søn Michael Werther (som jeg jo havde kendt fra dengang, Michael han lå i barnevogn på Mesterstien). Michael Werther fik en uheldig løbebane, og James Rasmussen forsøgte på alle mulige måder at hjælpe ham, men det hjalp ikke.

Michael Werther havde mange domme og flere års fængselsstraffe. Michael Werther døde af for meget spiritus og piller i E-huset i Thorsgade, hvor han boede. Han fik et meget kort liv.

Her ses Michael Werther kort før sin død i E-huset.

E-huset var Danmarks første og største plejehjem for aktivt drikkende yngre og ældre alkoholafhængige. Det var et bosted for mennesker med en alkohol afhængighedsproblematik og en adfærd, der ofte kunne være problematisk at rumme i alment regi. Plejehjemmet var på 3 etager med 48 boliger med eget bad og toilet. Derudover var der et stort fællesrum. (Om det eksisterer i dag, er jeg ikke klar over.)

Sangen "En Whisky eller to" er skrevet af Michael Werther. (måske har han skrevet om sin egen situation?)

"En Whisky eller to"

Jeg vågnede op på gaden

vidste ikke, hvor jeg var

det eneste jeg mindes, kom fra en bar

osv.

Sangeren Leo Weisleder Adolph fik i sommeren 2010 lov til at indspille hans sang.

& & &

Ole Madsen

af Svend Ole Nielsen

På Bispebjerg Kirkegård ligger mange såkaldt ”kendte” personer begravet. Det gælder personer som har markeret sig i deres samtid, og som har skabt sig et navn, der er blevet stående for eftertiden. Og det gælder personer inden for vidt forskellige erhverv og beskæftigelser, lige fra skuespillere til sportsstjerner og kunstnere inden for forskellige genrer osv., osv. De har alle deres helt egen historie, i forhold til hvor de er født og opvokset og hvad der har præget deres liv eller hvordan de har præget livet i en bydel. Jeg vil her koncentrere mig om en person, der har en særlig relation til lokalhistorisk selskabs område og redegøre nærmere for hans liv, karriere og det forhold han har haft til det lokalområde han er vokset op i, og hvor han har levet og virket en stor del af sit liv.

Ole Eduard Fischer Madsen eller bare Ole Madsen

Manden bag et hælspark, der skabte dansk fodboldhistorie

En overskrift i Brønshøj-Husum Avis den 28. marts 2006 fangede min interesse og skabte minder fra min barndom: Fodboldlegende fundet død på Brønshøj Torv. Det viste sig ved nærmere læsning at være tale om Ole Madsen, der lørdag aften den 25. marts pludselig var sunket sammen på Brønshøj Torv. På trods af at politi og ambulance hurtigt kom til stede, stod hans liv tragisk nok ikke til at redde.

Ole Madsen var en forholdsvis lille mand på 171 cm men blev en stor fodboldstjerne dengang i 1960'erne, og han var også manden bag et hælspark, der i 1965 skabte dansk fodboldhistorie. Det var i en tid hvor årets største fodboldbegivenhed var landskampen mod Sverige. Det danske fodboldlandshold havde det sædvanligvis svært mod svenskerne, og kun sjældent trak de sig sejrrikt ud af disse landskampe. I pressen og i medierne såvel som blandt publikum havde disse opgør alligevel en særlig interesse og en særlig opmærksomhed i 1950'erne og 1960'erne på trods af, at de oftest endte med et dansk nederlag.

Fodboldlandskampen mod Sverige den 20. juni 1965 blev på mange måder et epokegørende opgør. For det første blev det til den første danske sejr mod Sverige i 14 år med resultatet 2-1, og så scorede den danske centerforward Ole Madsen foran 50.000 tilskuere i Idrætsparken et mål, der blev en klassiker i dansk fodbold. Han opsnappede en svensk tilbagelægning fra den svenske back Bjørn Nordquist og i stedet for at stoppe bolden og vende sig om, sparkede han den videre med hælen forbi den overraskede svenske målmand Arne Arvidson og bragte dermed Danmark foran 1-0. (Kan ses i levende billeder på internettet under: Ole Madsens hælspark.)

Ole Madsens hælspark

Ole Madsen voksede op ved Utterslev Mose og spillede som dreng i Bispebjerg Boldklub. Han mistede en overgang lysten til fodbold, men meldte sig i 1952 ind i Boldklubben Stefan, en anden af de lokale klubber. Her begyndte han som ynglingespiller, og spillede her de næste 6 år. Han debuterede på klubbens førstehold i juli 1953, da han var 2. års yngling i en kamp mod Østerlars. Boldklubben Stefan fik i 1946 ved Lersøparken tildelt en bunker til højre for hovedindgangen til Bispebjerg Hospital til omklædning og badning, men flyttede i 1950 ind i et nybygget klubhus i Lersøparken, som klubbens medlemmer selv havde samlet penge ind til og også selv byggede. Det var det rigtige sted at komme hen for Ole Madsen, idet klubbens formand Erik Christensen blev slags mentor og "fodbold-far" for ham. Erik Christensen tog fat i ham når han forsømte sin træning. Han tog sig i det hele taget af ham på forskellig måde og troede på, at han var et stort fodboldtalent, har Ole Madsen taknemmeligt fortalt om ham i sin selvbiografi "Skyd Ole" fra 1963.

I 1958 skiftede han til Hellerup klubben HIK, der dengang spillede i den 3. bedste division, men senere rykkede op i 2. division. Her opnåede han på kort tid så stor succes, at han i 1958 blev udtaget til det danske landshold. Han var selvskreven til OL-holdet i 1960, men han måtte melde afbud af økonomiske grunde. Han var selvstændig vognmand og havde ikke råd til at være så længe væk

fra sin erhvervsmæssige virksomhed og indtægterne herfra. Dengang dækkede DBU ikke tabt arbejdsfortjeneste. Det var i den strenge amatørtid, hvor der ikke måtte være penge i det for spillerne.

Han fortsatte de næste år som landholdsspiller, deriblandt 28 gange som anfører, men blev udelukket fra landsholdet i 1965, da han samme år blev professionel fodboldspiller. Rygterne om den målfarlige angriber var nået ud over landets grænser. Hans fortrin var udover den medfødte "målnæse" hans lynhurtige antrit og en stor råstyrke. Og så besad han en dristighed, der ofte overraskede modstanderen og førte til en scoring. Det var blevet bemærket i den hollandske klub Sparta Rotterdam, der i 1965 skrev kontrakt med ham. Samme år blev han hollandsk pokalvinder med sin nye klub, og Ole Madsen scorede her sejrsmålet til 1-0.

Ole Madsens resultater og præstationer

I overskriften til Berlingske Tidendes nekrolog den 27. marts 2006 lød overskriften: Vognmanden var en målmaskine. Overskriften hentyder naturligvis til hans erhverv, men også til hans evne til at score mål. Med sine 42 scoringer i 50 landskampe indtager han fjerdepladsen over de mest scorende på det danske fodboldlandshold, kun overgået af Jon Dahl Tomasson og Poul "Tist" Nielsen med hver 52 scoringer og Pauli Jørgensen med 44 scoringer. I sin landsholdskarriere er der flere bemærkelsesværdige præstationer. Blandt andet lykkedes det ham på landsholdet at score ti kampe i træk. I forbindelse kvalifikationen til Nation Cup (det daværende EM) i 1963 scorede Ole Madsen alle Danmarks seks mål i 3 kvalifikationskampe mod Luxembourg. Kampene sluttede 3-3, 2-2 og 1-0 til Danmark. Endelig er der eksempel på en anden af hans kvaliteter fra landskampen mod Sverige i 1958 på Råsunda Stadion i Stockholm, nemlig solopræstationen. I landskampen udlignede Ole Madsen ved en solopræstation minuttet efter en svensk 1-0 føring. Efter at bolden var givet op fra midten dribblede han hele vejen igennem det svenske forsvar og scorede et mål. Han har i sin selvbiografi "Skyd Ole" detaljeret beskrevet, hvordan han optimistisk tog chancen og dribblede løs gennem hele det svenske forsvar for at afslutte med en scoring. Der var dog ikke kun tale om en pludselig indskydelse han havde fået, men en idé han havde haft ved flere lejligheder, da han som yngre i radioen hørte Gunnar Hansen i transmissioner fra danske landskampe eller når han selv overværede landskampe i Idrætsparken. Hvorfor er der ikke én der tager chancen, og på et tidspunkt prøver at udnytte overraskelsesmomentet ved at gå selv med bolden? spurgte han nogle gange sig selv. På den baggrund kan det ikke overraske at kombinationsspillet ikke var blandt hans stærkeste sider; det samme gjaldt hovedspillet eller at heade til bolden indrømmer han i selvbiografien. Det uafgjorte resultat på 4-4 i landskampen mod Sverige i 1958 satte Ole Madsen i øvrigt meget højt og betegnede kampen som en "helstøbt holdindsats." Det

danske landshold havde været stærkt undertippet, fordi svenskerne nogle få måneder forinden havde spillet VM finale mod Brasilien.

Tiden efter fodbolden

Efter sin tilbagevenden fra det hollandske udenlandseventyr i 1968 fortsatte han med at spille fodbold i sin gamle klub HIK som amatørspiller, men han vendte også tilbage til landsholdet. Det blev dog kun til få kampe, idet han pådrog sig en så alvorlig skade i en landskamp mod Norge, at han måtte indstille sin fodboldkarriere i 1969. Herefter fortsatte han arbejdsmæssigt som øldepotbestyrer for Tuborg i Holte, ligesom han blev vinchef på Skovshoved Hotel.

Da der blev indført professionel fodbold i 1978, blev han midlertidig manager for sin gamle klub HIK, som havde fået en dårlig start på sæsonen. I årene herefter kom han regelmæssigt i klubben og fulgte førsteholdets kampe. Af natur var Ole Madsen et stille gemyt, der ikke brød sig om stor festivitas, men da han fyldte 70 år, fik klubben lov til at fejre sin mest berømte spiller med brunch i klubhuset.

I sine sidste år og indtil sin død lørdag den 25. marts 2006 boede Ole Madsen på Håbets Allé 23 C, 3.th. Han søgte i sin sidste år tilbage til boldbaner ved ”mosen”, der lå ikke så langt fra dem, han som barn havde løbet og spillet fodbold på med kammerater og sine egne brødre. Noget han har berettet om i sin selvbiografi. Det var dog denne gang ikke for selv at spille fodbold, men for at overvære den lokale klub Brønshøj Boldklubs hjemmebanekampe i Tingbjerg.

Ole Madsens gravsted på Bispebjerg Kirkegård

Besøg i Grøndalsvænge - en smuk dag i august

af Helge Baun Sørensen

21. august 2019

Solen skinnede fra en skyfri, blå himmel, da vi mødtes på den lille plæne foran fælleshuset på adressen Vindruevej 2. Haveboligforeningen Grøndalsvænge nyder godt af Københavns mest spiselige vejnavne, Æblevej, Abrikosvej, Brombærvej, Hyldebærvej, Vindruevej eller Ferskenvej, så man bliver helt lækkersulten af at nærme sig området. Hovedfærdselsåren er Hillerødgade og på begge sider af den befærdede vej ligger de 389 boliger, dobbelthuse og enkeltvillaer med den hvide Grøndalskirke som pejlemærke. Det er ganske enkelt et lille paradis nedenfor Bellahøj bakke og med Grøndalsåen som grænse mod Frederiksberg.

De mange huse er bygget fra 1915 og fremefter i flere etaper med de pudsede huse som de ældste syd for Hillerødgade og husene nord for som de seneste fra 1928. Alle tegnet af Bedre Byggeskikarkitekterne Holsøe og Tvede.

Indenfor i fælleshuset fik vi en introduktion ved Arne, der har boet i Grøndalsvænge i 78 år - intet mindre. Og han bor i det hus, som hans familie har boet i før ham, for et kendetegn ved boligforeningen er, at man bor der generation efter generation. Og er man interesseret i et hus, er det nødvendigt at kunne dokumentere, at man har et tilknytningsforhold til foreningen.

Vi gik ud i solskinet og ned ad de idylliske veje uden at blive forstyrret af biltrafik og mange af os gik i stå ved det ene hus efter det andet, fordi der var så meget at kigge på.

Rundturen i Haveboligforeningen Grøndalsvænge førte os bl.a. ned omkring Grøndalsvænge Allé. Fra kvistvinduerne kan man se til Frederiksberg. foto hbs.

Arne er mangeårigt medlem af byggeudvalget, der sikrer, at bygningsreglementet overholdes. Det betyder, at renoveringer og ombygninger af huse skal ske med respekt for de oprindelige materialer. Nysisatte vinduer skal være med sprosser som de gamle osv., de pudsede huse skal pudses og ikke males.

Arne bor med sin kone i huset Hillerødgade 152 med trafikken tæt ved. Men når vi først er kommet ind ad lågen til baghaven er al støj forduftet, og hvad oplevede vi her? En ren idyl med lysthus, pergola, græsplæne, blomster og herligheder. Dette sted har været Arnes hjem siden begyndelsen af 1940'erne, utroligt at tænke på.

Vi rundede lystvandringen af med en kop kaffe i fælleshuset og dertil overordentligt delikate kager. Var der både med brombær og abrikos? Ja, hvad ellers. Og som en ekstrabonus fik alle fremmødte et eksemplar af Haveboligforeningens sidste festskrift, en smukt illustreret bog.

Bestyrelsesmedlem Reidun Jarlhøj har selv boet i Grøndalsvænge, da hun var barn og siden igen som voksen. Hun stod for det vellykkede arrangement og var undervejs på turen guide sammen med Arne Ekstrand.

Faktatorvet eller Dan Finks Torv?

af Merete Pedersen (Emdrup Vænge 108, 2100 København Ø (Boligforeningen AAB, Afd. 32) Kontakt: merped@youmail.dk / 26 85 59 38)

Skal det nye torv ved supermarkedet Fakta, Lundehus Kirke, Strødamvej og Lundehuspark hedde Dan Finks Torv? Det vil jeg argumentere for i denne artikel, fordi arkitekten Dan Fink (1908-1998) i den grad har betydet noget for området.

Bispebjerg Lokaludvalg mener at der er potentiale for dette område som beskrevet i Bydelsplan for Bispebjerg 2017-2020. Det kan blive et tiltrængt mødested for beboerne i de store boligbebyggelser på hver side af Helsingørmotorvejen (Lyngbyvej). I dette område Ryparken-Lundehus, der ligger i det østligste kvarter i Bispebjerg Bydel, findes der ikke noget egentligt centrum med et torv. Bispebjerg Lokaludvalg har udformet et spændende forslag til en omdannelse af området, som blev præsenteret i november 2016, og det er kommet ”på dagsordenen” op til kommunalvalget i 2017. Der er nu til dette formål bevilliget 2,9 millioner kr. i Budget 2018 af Borgerrepræsentationen for at arbejde videre med projektet.

Der er ikke sagt meget pænt i denne forbindelse om det nuværende torv eller rettere område ved Fakta'en og bodegaen, hvis man overhovedet kan kalde det for et torv. Derfor blev jeg overrasket, da jeg fandt ud af at det var arkitekten Dan Fink, der havde skabt torvet, for jeg troede at han stod for noget mere interessant rent arkitektonisk.

Historien bag torvet

Det blev besluttet i 1965 at Lyngbyvejen skulle udvides, og derfor skulle en etageboligblok fra 1937, der lå tæt op ad Lyngbyvejen ved Strødamvej, rives ned. Udover denne boligblok blev der på samme tid bygget to lignende etageboligblokke op ad Emdrupvej, der stadigvæk eksisterer. Det var en af Arbejdernes Andelsbolig-Forenings (nu Boligforeningen AABs) afdelinger. Arkitekten, der i 1936 havde projekteret denne bygning, var Dan Fink (1908-1998). Han var da en ung arkitekt, der i 1934 var med til at stifte den fremsynede og socialt engagerede tegnestue Kooperative Arkitekter. Herefter fortsatte han straks i samarbejde med et andet medlem arkitekten Karl Larsen (1892-1958) at projektere og lede opførelsen af rækkehusbebyggelsen Emdrup Vænge på den anden side af Strødamvej, der var klar til indflytning i perioden 1939-1940, også for Boligselskabet AAB. Efter at Dan Fink trådte ud af Kooperative Arkitekter i 1939, fik han sin egen tegnestue og fortsatte helt til 1952 med at tegne AAB afdelinger i området mellem Lyngbyvej, Strødamvej, Emdrupvej, Tuborgvej og Lersø Park-allé. Det areal, som AAB afdelingerne ligger på, er over 20 ha, dvs. to en halv

gang så er som Tivoli. Dette område kaldes i folkemunde for "AAB-landsbyen".

Københavns Kommune afgav i 1967 et stykke jord i nærheden til AAB-afdelingen til at bygge en ny boligblok, der skulle stå færdig inden nedrivningen af den gamle blok i 1970. Det var en placering lidt syd for den eksproprierede bygning og ind for et område udlagt til kommunal park, hvilket sikkert har givet nogle trafikale begrænsninger. Dan Fink var 60 år på dette tidspunkt, men han blev endnu engang bedt om at projektere denne nye bebyggelse af Boligforeningen AAB. Den var klar til indflytning i 1971. Den nye boligblokbygning med dens gule murstensmure og høje tag lignede på trods af nye byggemetoder rent arkitektonisk lidt den øvrige bebyggelse i området, som jo også var tegnet af den samme arkitekt 20-30 år tidligere.

Dan Fink blev også bedt om at tegne et lille butikscenter nord for den nye bebyggelse helt tæt op ad den nyanlagte lokalvej langs Lyngbyvejen. Dette center kaldes nu lidt nedsættende "Faktorvet", men han selv kalder det for "Lundehuscentret" på arkitekttegningen fra 1968. Butikscentret skulle huse de butikker, der havde ligget i stueetagen i den gamle Lyngbyvej-boligbebyggelse.

Dan Finks butikscenter adskiller sig stilmæssigt væsentligt fra omgivelserne og består af to 70'er-agtige bygninger med flade tage dækket af brede sternbræt (nu hvide, men oprindeligt sorte) og med butiksendgangene vendt imod hinanden ud til en slags "gyde". De to bygninger havde to større butikker, som skulle huse Hovedstadens Brugsforening (HB) og apotek, og seks mindre butikker, som skulle huse farvehandel, blomsterhandel, frisør, boghandel, manufakturhandel og bank. I modsætning til de boligområder han skabte i sine unge år i 30'erne, hvor der så godt som ingen parkeringspladser var, så fik centret ca. 44 parkeringspladser mod syd ned langs med centret ret tæt på Lundehus Kirke og mellem centret og den nyopførte boligblok, og den nye boligblok fik også en stor parkeringsplads foran mod Lyngbyvejen. Over årene er der ændret en del på dette område, men oprindeligt var der rigeligt med parkeringspladser rundt om centret.

Bilismen havde gjort sit indtog, og det var ikke længere muligt at drive butiksvirksomhed uden gode parkeringsforhold. På grund af dette forhold blev der åbenbart ikke plads til også at indtænke et attraktivt byrum med uformelle mødesteder for kvarterets beboere, som man nu er klar over, er yderst vigtigt for at få et levende miljø i nærområdet. Dog var der mulighed for at få et lille stykke grønt område med i planerne for butikscenteret. Det område som AAB købte af Københavns Kommune for at bygge ud til Lyngbyvejen i 1936 lå lige op til eller rettere i det kommunale parkområde, der strakte sig langs med Lygte Å helt over til den nuværende Lersøpark. Åen blev i øvrigt rørlagt ved boligblokken kort tid efter at byggeriet stod færdigt.

Det nye byrum udfærdiget af Tegnestuen Sted. Fra Bydelsplan for Bispebjerg 2017-2020

Arkitekten Dan Fink (1908-1998) som ung i 1930'erne

Parken op til Lyngbyvej blev reduceret på grund af AAB byggeriet, men der var dog stadigvæk en rest tilbage af den nord-østlige spids af parken indenfor det bebyggede område, men det var omgærdet af veje som en slags rundkørsel. Dette stykke inddrog Dan Fink i butikscenteret som et rekreativt område i samarbejde med havearkitekten Andreas Bruun. Desværre ligger centret med ryggen til dette område, og det har nok aldrig rigtig fungeret som mødested for de handlende i centret.

Mod vest kom centret til at ligge tæt på Lundehus Kirke, der var blevet bygget i 1957 på en grund i det samme parkområde, og som Menighedsrådet havde fået lov at købe af Københavns Kommune. Det er fordi centret ligger så tæt på kirken, at der skabes en form for byrum mod vest, der nu tænkes omdannet til et torv. Den attraktive placering i forbindelse med et dejligt offentligt kommunalt parkområde og den fredede Kolonihavepark samt med et åbent udsyn til rækkehusbebyggelsen Emdrup Vænge, der er indpasset i det stigende terræn på en smuk måde, tilfører centret, der nu kun består af Fakta, en bodega, en butik med papir- og gaveartikler og en elektriker montør, nogle muligheder, som andre eksisterende butikker i området ikke har.

Faktisk havde Dan Fink projekteret tre små butikstorve med plads til 13 butikker (et ved Emdrupvej og Bolandsvej, et ved krydset mellem Tuborgvej og Lersø Parkallé og et ved Keldsøvej) i forbindelse med de AAB afdelinger, som han var arkitekt på fra 1939-1952. Disse torve er der stadigvæk, men har i den grad lidt butiksdøden. De er ikke tidssvarende, da de fleste af butikslokalerne er små og næsten uden parkeringsmuligheder. Disse butikstorve har da heller ikke opnået at få Bispebjerg Lokaludvalgs bevågenhed med hensyn til at skabe et nyt mødested for området.

Derfor skal det hedde ”Dan Finks Torv”

Dan Finks 70’er torv har derimod opnået Bispebjerg Lokaludvalgs bevågenhed. Selv om det nu fremstår som kedeligt og uninspirerende, så er placeringen samt parkeringsmulighederne meget bedre end de andre ældre butikstorve fra 40’erne og 50’erne, og af den grund har det ikke lidt butiksdøden.

Hvem var Dan Fink?

På grund af den kollektive ånd, der herskede på tegnestuen Kooperative Arkitekter, der eksisterede fra 1934 til 1946, og som Dan Fink var medlem af indtil 1938, var der nogle af arkitekterne, der arbejdede lidt i det skjulte, som f.eks. Dan Fink og Karl Larsen. De etablerede arkitekter Edvard Heiberg (1897-1958) og Ivar Bentsen (1876-1943) var en slags ledere af tegnestuen, idet de tegnede fællesskabet udadtil med en konsekvent målsætning om at bygge sunde og økonomiske boliger med moderne bekvemmeligheder til den almindelige befolkning. Noget af det første de skabte var Blidah Park i Gentofte i 1934-1935 og

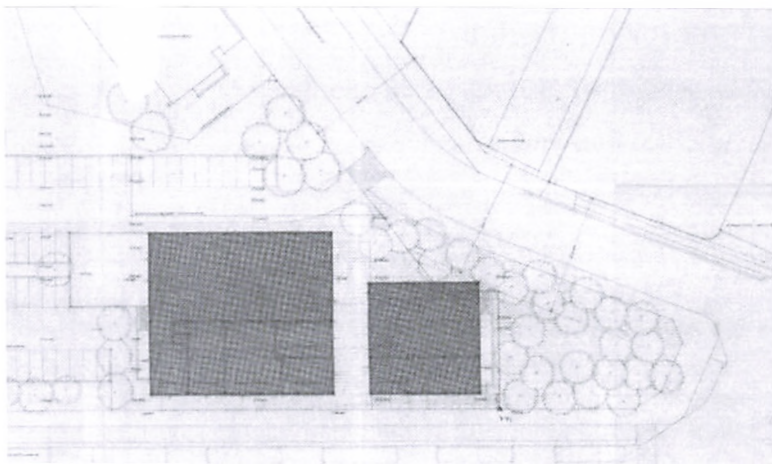
Lundevænget lige på den anden side af Lyngbyvejen (nu ofte kendt som Rypar-ken) i 1932. Begge boligområder er meget kendte som Danmarks første park- og stokbebyggelser.

Dan Fink påbegyndte et samarbejde med den berømte havearkitekt C. Th. Sørensens (1893-1979) fra ca. 1941 om fællesarealerne og rækkehus haverne. Det var netop dette samarbejde, der muliggjorde, at C. Th. Sørensens fik realiseret sin visionære ide om en skrammellegeplads (senere kaldet byggelegeplads), idet det kunne lade sig gøre at etablere en sådan imellem rækkehusbebyggelsen på et område, som Københavns kommune havde beholdt til rekreative formål.

Sideløbende med sin tegnestuevirksomhed, var Dan Fink også leder af Byggeteknisk Studiearkiv (BSA) fra 1929 til 1979. Han havde selv været med til at oprette dette studiearkiv, som gav Arkitektskolens elever adgang til litteratur om den moderne bygningskunst og de nye byggeteknikker, produktionsmetoder og materialer. Arkivet blev under hans mangeårige ledelse et vigtigt dokumentationscenter for hele det arkitektfaglige område. Her startede hans bestræbelser for at skabe en standardbeskrivelse for byggesager, et arbejde, han senere fulgte op i Statens Byggeforskningsinstitut med bl.a. indførelsen af et klassifikationssystem for bygningsdele og materialer. Han var også meget indflydelsesrig som deltager i internationale organisationer for byggeriet, og i det hele taget måske mest kendt for sit arbejde indenfor dokumentation og standardisering.

Det nye torv skal have et navn, og det bliver nu kaldt for Faktatorvet eller Lundehustorvet. Men som jeg har prøvet at argumentere for her, så har Dan Fink i den grad betydet noget for området, så det ville nærmest være forkert ikke at kalde det for "Dan Finks Torv".

Kilder: Dan Finks arkitekttegninger og kortmateriale mm., som er bevaret i Danmarks Kunstbibliotek. AABs præsenteringsmateriale lånt fra KADK biblioteket (der bl.a. har overtaget Byggeriets Studiearkiv, BSA) og fra AAB Afdeling 32s afdelingskontor. Diverse oplysninger og billedmateriale fra Københavns Kommunes digitale byggesagsarkiv. AAB årsberetninger i Det Kongelige Biblioteks samling. Derudover diverse online kilder bl.a. "Dan Fink og Byggeteknisk Studiearkiv" v/Lise Borup, samt faglitteratur om emnet.

Udsnit af Dan Finks arkitekttegning "Situationsplan" sendt til Københavns Kommune og dateret 28.02.1968. Her ser man butikscenter og grønt anlæg. Nogle af parkeringspladserne ved kirken blev fjernet i tegninger fra 1970.

Plan over det nye torv udfærdiget af Tegnestuen Sted. Fra deres hjemmeside.

& & &

Ny bog! HUSUMBOGEN af Helge Baun Sørensen

udkommer sidst i november 2019. Mere herom senere.

Arrangementer og møder

Søndag d. 29. september 2019 kl. 13:00-15:00

Cykeltur på Befæstningsdagen

Mødested: Hjørnet af Islembrovej og Tårnvej

Mødetid: 13:00

Cykeltur på Husumvolden forbi Kagsmosen. Vi følger stier og veje langs med Husumvolden og krydser Frederikssundsvej for at afslutte ved Utterslev Mose ved Åkandevej. Undervejs vil der blive gjort holdt forskellige steder, hvor der vil blive fortalt om Husumvoldens tilblivelse og opbygning. Der vil blive berettet om arbejdsstyrken og arbejdsforholdene på byggeriet og meget mere undervejs på turen.

Arrangør: Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev.

Guider: Helge Baun Sørensen og Svend Ole Nielsen.

Onsdag d. 9. oktober 2019 kl. 18:00-21:00

Medlemsmøde, Lokalhistorisk møde

Mødested: Pilegården, salen på 1. sal

Mødetid: 18:00, vi spiser derefter sammen. Mere om det praktiske senere.

Vi havde det første medlemsmøde i april, og det var så stor en succes, at vi samles igen til at høre spændende nyt om lokalhistorien, høre medlemmer fortælle om det, de brænder for og se billeder af kendte og ukendte steder. En del af aftenen vil vi sætte fokus på Utterslev Torv, som umiddelbart ligner sig selv, men som har forandret sig meget siden 1950. Hvilke butikker lå hvor, hvad er nyt og hvad er gammelt? Flere medlemmer er vokset op her og er meget stedkendte.

Kun for medlemmer. Tilmelding: info.lhsbhu@gmail.com

Onsdag d. 13. november 2019 kl. 19-21

Filmaften - lokalhistoriske film

Sted: Pilegården, caféen Brønshøjvej 17

Vi skal se endnu flere film fra lokalområdet, bl.a. fra dengang Bellahøjhusene var helt nye, anden del af filmen om Brønshøj Skole anno 1936, en film med familien Graae, der omkring 1930 hyrede en filmfotograf til at forevige familiemedlemmer, der går tur i Utterslev Mose. Og desuden en række korte lokalhistoriske filmklip.

Alle er velkomne, gratis adgang

Onsdag d. 4. december 2019 kl. 19-21

Julestue i Arkivet

Sted: Pilegården, Arkivet på 1. sal Brønshøjvej 17 2700 Brønshøj

Vi holder traditionen tro lokalhistorisk julestue i Arkivet på 1. sal i Pilegården. Med gløgg, appelsiner, knas og småkager. Der er quiz med præmier og hyggelig snak om lokalhistoriske emner.

Kun for medlemmer. Tilmelding info.lhsbhu@gmail.com

MobilePay – nyt nummer til betalinger 324850

Lokalhistorisk Selskab har opgraderet sin MobilePay løsning til en virksomhedsløsning. Dette betyder blot, at under MobilePay betaling ved ”Vælg modtager” indtastes 324850, hvorefter modtager nu dukker op som ”Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj”. Herefter fortsættes som ved alle betalinger. Lokalhistorisk Selskab er nu blevet en butik på nettet.

Har du husket at betale kontingent for 2019/2020?

Hvis ikke så:

- Overfør 150 kr. via banken til registreringsnummer 9570 kontonummer 4992458 med medlemsnummer anført

eller

- Overfør 150 kr. via MobilePay til nummer 324850 med medlemsnummer anført.

Hvis du ikke modtog en opkrævning sammen med forrige nummer af ”Nyt fra Lokalhistorien”, har du allerede betalt kontingent for det næste år.

Åbent i Lokalhistorisk Arkiv alle torsdage kl. 18:00-20:00 helligdage og skoleferier undtaget

Arkivet befinder sig på 1. sal i Kulturhuset Pilegården, Brønshøjvej 17, hvor alle er velkomne til at kigge forbi. Arkivet rummer en stor billedsamling, som man kan gå på opdagelse i og en imponerende samling af lokalaviser, Brønshøj-Husum Avis 1922-2016, Nordvest Avisen 1960-95, Husum Bladet og Husum Avis alle numre.

Kig forbi, få svar på spørgsmål og få en hyggelig sludder. Vi tager desuden med kyshånd imod gamle fotos fra lokalområdet og arkivalier af alle slags.

Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev

Hjemmeside: www.lokalhistorie-bhu.dk

Facebook: Lokalhistorisk for Brønshøj, Husum og Utterslev

Formand: Bo Öhrström, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj, tlf. 4046 9984
e-mail: bo.oehrstroem@gmail.com

Næstformand: Helge Baun Sørensen, Upsalagade 4, st.tv., 2100 Kbh. Ø
tlf. 2423 8280, e-mail: hbs@nr83.com

Kasserer: Anne Brix Christiansen, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj
tlf. 3150 9205, e-mail: anne.brix.christiansen@gmail.com

Anne-Lise Crety, Bjernedevej 13, 2700 Brønshøj, tlf. 3871 4485
e-mail: alk.cre@gmail.com

Svend Ole Nielsen, Birkedommervej 93, 1, 2400 København NV
tlf. 2084 0553, e-mail: svole2@gmail.com

Irene Hjelmsslund, Frederiksborgvej 163 st.th, 2400 København NV
tlf. 3967 9054, e-mail: irene@hjelmslund.dk

Yrsa Holm Kristensen, Poppelhusene 33, 2600 Glostrup
tlf. 2325 0236, e-mail: flyr@mail.tele.dk

Suppleanter:

Manfred Crety, Bjernedevej 13, 2700 Brønshøj,
tlf. 3871 4485, e-mail: mcrety@gmail.com

Reidun Jarlhøj, Abrikosvej 3, 2400 København NV
tlf. 6179 8445, e-mail: reidun@linuxmail.org

Lokalhistorisk konsulent:

Christian Kirkeby, tlf. 2546 8917, e-mail: chr.kirkeby@live.dk

Hvis man ønsker at modtage e-mails om Selskabets arrangementer, bedes man indsende egen e-mail-adresse til bo.oehrstroem@gmail.com

Kontingent for juli 2019 – juni 2020: 150 kr.

Bankkonto: Registreringsnummer 9570 kontonummer 4992458

MobilePay: Nummer 324850

Tryk: Tryk & Kopiservice, Toftemosevej 35, 2650 Hvidovre, tlf. 2713 2020